

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI KOZLÓNY.

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általátok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatti létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.)

XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak. 1895. marc. 6-an.

Megjelen hetenkint 2-szer: szerdán este és szombaton este. Kéziratot nem adatsak elcsoma.	Előfizethető a kiadói hivatalban és minden megyei postahivatalnál. Szerkesztőség és kiadói hivatal: Székesfejérvár, szt.-István-tér 1.	Felolós szerkesztő: BARABÁS ALBERT.	Előfizetési ár: Egész évre . . . 5 frt — kr. Félévre . . . 3 frt 50 kr. Negyedévre . . . 1 frt 25 kr. Egyes szám ára 5 kr.	A 30 helyre osztott oldal helyenkint 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr. Nyitltár sorozatát 50 kr. Többesoldi hirdetésekért engedély
--	---	---	--	---

Cukoradó és házádo-mentesség.

Mindenkit érdekel az országban az a két törvényjavaslat, melyet a képviselőház most, közvetlenül a nyári szünet előtt, hamarjában tárgyalt. Mi, adófizetők, togyasztjuk a cukrot és lakjuk a házakat, tehát nem lehet közönyös nekünk: olcsóbb-e a fogyasztási cikk vagy drágább és mily kedvezmények vagy nehézségek közt szaporodnak újabb épületekkel városaink.

A képviselőház a két törvényjavaslatat két dolgot bizonyított be. Először azt, amit régóta hirdetünk, hogy nem a nép érdekeit tartja szem előtt, hanem egyes kiváltságos osztályokét; másodsor, hogy a fővárosnak előnyöket nyújt a vidék rovására.

A cukoradójavaslat egész meztelenségében tárta fel a valót, hogy a pénz uralkodik Magyarországon. Az állam megsarcolja a polgárságot a nagy tőke érdekében. Néhány milliomos cukorgyáros panaszkodni kezd, hogy gyártmányainak külföldre szállítása meg van nehezítve a külföldi konkurrenzia által; nosza fogja magát liberális kormányunk, s a már eddig is 5 millióra rugó kedvezményt, az u. n. cukor-prémiumot fölemeli 9 millióra. Azt a 4 milliót pedig, mely a dugszaglag gyárosoknak és részvénytársasági tagoknak jut, adófölémeléssel vasalja ki a polgárok zsebéből. Hogy tehát a részvényes urak osztaléka valamiképp kisebb ne legyen, nekünk, szegény fogyasztóknak kell ezután drágábban megfizetnünk a cukrot.

Ime, ez a szabadelvűek gazdasági politikája. A nép jajgathat a méltánytalan adók miatt, s epekedhet hitelszövetkezetek és fogyasztási egyesületek után. Csak jajgasson és epekedjék. A liberális urak füle nincs berendezve arra, hogy a nép kérelmét meghallja. Ellenben álljon elő bármily követeléssel a nagy tőke, készséges támogatásra lel a liberális táborban. Akkor mellékes minden egyéb törvényhozási feladat, első sorban és gyorsvonati sebességgel a kapitalisták kívánságát kell le tárgyálni és törvény alakjában rákényszeríteni az országra.

Ellenzéki lapársaink és az ellenzéki képviselők a cukoradó-törvény alkalmából újból Ausztriát és az osztrák ipart támadták meg. Mi nem veszünk részt a koncertben. Mert bár eltagadhatatlan tény, hogy iparunk hátrányban van az osztrák mellett, a bajok kulforrása nem a z

osztrák ipari törekvésekben, hanem saját éhhetetenségünkben és liberális kormányunk bünös lelkiismeretlenségében rejlik.

Az önbeismerés néha nehéz, de azért valljuk be, hogy éhhetetlenek vagyunk. Iparunk és kereskedelmünk csak nem kizárólag zsidókézbén van. A zsidóság pedig — tisztelet a kivételeknek — faji ösztönénél fogva nem gondol egyébbel, mint saját érdekével. A zsidó iparos és kereskedő nem bánja, ha közgazdasági helyzetünk nyomoruságos és tarthatatlan, ha a nép megsynyi a gazdasági politikát, neki elég, ha maga vagyont tud gyűjteni.

Abban a percében, a mikor a szabadelvű párt megszűnik talpnyaló és koncepcikat leső szolgája lenni a nagy tőkének, s gazdasági politikájában a föld érdekeit vézezik: érvényesíteni fogjuk tudni jogos érdekeinket Ausztriával szemben is. Ha most megrövidítettünk minden gazdasági és ipari kérdésben, annak oka a szabadelvű gazdálkodásban keresendő.

Ez a liberális szellem gyártotta a házádo-mentességről szóló törvényt is. Az egész ország panaszkodik, hogy a vidéki városok nem fejlődnek, mert az építkezéseknak nem nyújt az állam kedvezményeket. Mit csinál erre a kormány? Meghozza talán a törvényt, mely egyformán áldásos minden városra? Dehogy is! A házádo-mentességet csak azon városokra terjeszti ki, melyek az általános házádo-mentesség alá esnek. És ezt ők reformnak merik nevezni?

Neveltséges és egyuttal ostoba eljárás a kormány részéről. Mert világos dolog, hogy ha a városok szaporodnak házákkal, idővel gazdagabb forrása fakad az állami jövedelmeknek. De a szabadelvű kormány nem törődik a jövővel. Reá nézve csak a jelen mérvadó, melyet teljes mértékben ki akar élvezni. A jelen pedig a gazdag zsidók és tőkepénzeseké, kik a fővárosban karják pénzeiket kamatoztatni házáépítésekkel. Ezeknek a kedvéért tehát a fővárosi házádo-mentességet kibővítik, s a vidéki városok kérelme elől viszont ridegen elzárkóznak. Pedig, mi vidékiek is akarunk élni, haladni és fejlődni.

De haladásunknak és fejlődésünknek ép ugy, mint gazdasági jólétünknek, a liberális irány áll útjában. Törjük meg ennek a hatalmát s nyitva lesz a boldogulási útja, mely felé elszánt kirtartással vezet Magyarországot a néppárt. (b. a.)

BELFÖLD.

— A képviselőház, mint tudósítónk táviratilag jelenti, ma tartotta utolsó érdemleges ülését e nyáron. Pázmány Dénés indítványára megszavazták az interparlamentaris kongresszus költségeit, s néhány interpellációra adott miniszteri választ vettek tudomásul. A szünet szeptember első napjig fog tartatni.

— A delegációk befejezték működésüket és szétszórtak. Meg van szavazva a közös költségvetés, s a külügyminiszter megkapta az elismerő nyilatkozatokat politikájáért. Más semmi sem történt a delegációban. Ellenzék jó formán képviselve sem lévén (mindössze 3 Apponyi-párti volt benne), az ugynevezett nemzeti követelések nem háborgatták a közös hadügyminiszter nyugalmát.

— Kutyából nem lesz szalonna. Ezzel a nem épen irodalmi, de találód mondással jelenti köböltüi kerületben lakó levelezőnk, hogy a most liberális pártion levő Kobek István képviselő 48-as programmal szándékozik föllépni. Így akarja elvesztett népszarúságát egyes falvakban visszaszerezni. Kobek István uram ravaszágán azonban átlátunk a választók, s megemlékezvén a fentebb czitált közmondásról is, majd csak a néppárti Haydin Károlyt fogják megválasztani. Haydin pártja már most oly erős, hogy azzal a kormánypárt, bárhogy vesztegesen is, birni nem fog.

Keresztény államot.

A magyarországi katolikusok és a néppárt vezére, Zichy Nándor gróf a fentebbi czimmal az „Alkotmány“-ban egy cikket közöl, melyben XIII. Leó pápának a püspöki karhoz intézett leveléből kiindulva, ezeket mondja:

Mit akarunk? Hogy az egyház szabad tanítása elismert legyen, hogy hittünk szerint szentségeivel élhessünk. Ezt pedig csak ugy cselekedhetjük, ha a törvény és kormány keresztény. Ime egy példa.

Elég-e a polgári házásság után a templomba mennünk, ha a törvény megengedtetí és megselekedtetí az egyházi házássággal ellenkezöt. akárhányszor megtagadja az egyházi kötetstől a jogvédelmet, és megvonja a hitvestartól és gyermekek-től a házásság jogi következményeit? Az állam ma az egyházat csak külszinleg ismeri és tiszteli, de nem ismeri és nem tiszteli az életben, a jogban és kormányzásban. ugy mint az a keresztény, kinek szive pogány marad.

Mai lapunk 6 oldal.

Az enciklika követeli, hogy az állam keresztény legyen: mi is azt akarjuk. Erre való a revizió. Nem elég hinned, írtet kell vallanod, utasít mindnyámat a Szentatya. Nem elég melledet verve mondanod: keresztény és katolikus vagyok, de „a legkisebb dologban sem szabad eltérned attól, a mit az egyház meghatározott, vagy elrendelt.“

A polgári és politikai életben sem szabad katolikus voltunkról megfeledkezünk, épen azért „arra is gondosan ügyelnünk kell, hogy a törvényhozásban oly bithű és jellemes férfiak foglaljanak helyet, kik ragaszkodva elveikhez, mindig készek legyenek az egyház és katolicizmus jogainak szorgalmazására.“

A néppártnak ez a programja.

Az enciklika azonban nem éri be ezen elvvel: utmutatást is ad, hogyan kell azt megvalósítanunk.

Vagyis, kiváló gondot fordítsunk az ifjuság vallás-erkölcsi nevelésére. Azután buzdít, hogy sorakozzunk és egyesüljünk körökben és egyesületekben, „opportunum censemus, ut sodalitates seu confraternites laicae in pristinum decus reviscant,“ végül, hogy az erkölcsöket megmételtyező sajtó ellenében scripta scriptis opponantur, kéri, hogy teremtsünk katolikus sajtót, mely a bajok elhárítására alkalmas legyen, „idonea malis remedia suppedient.“

A néppárt, a pesti katolikus nagygyűlés határozata alapján is, mindezt programjába felvette, és tényleg és töle telhetőleg ezen a nyomon jár, a mi nem is különös érdeme. Mert katolikus-e és követi-e a Szentatya intését az, a ki nem akar katolikus sajtót, nem akar katolikus egyleteket, katolikus iskolát és nevelést, a ki nem akarja és nem szorgalmazza a reviziót, a ki nem szavaz ezek mellett és a kereszténységgel az országgyűlésen nem gondol? Isten bocsásson meg ezek-

nek mert nem tudják, hogy mit cselekedjenek.

Mi azonban, a kit a Szentatya Krisztus egyháza látható fejének valljuk, kik szavát fogadjuk: mi szeretete által mélyen meghatva kérjük, hogy ne hagyjon el minket azok miatt, a kik az ő szavát nem értik és nem hallják.

Mi az ő trónja számlója előtt leborulva, hálát kívánunk neki adni szeretetéért, és kérjük őt, hogy vezessen, tanítson, kormányozzon Krisztus nevében és a reáruházott hatalomnál fogva. És egyben elmondjuk neki, hogy az az imádság, melyet a pap az oltár előtt Érette mindennap elmond, az a mi imánk is, melyet Szentatyánkért az ég Urához küldünk.

Néppárti gyűlés Pandorfon.

— Saját tudósítónktól. —

Mosonmegye egyike ama vidékeknek az országban, hol a néppárt hálás talajra lelt. Lakói jobbára német és horvát nyelvűek, de észre tesszük magyar hazafiak, kik meglehetősen független, jó módban élnek. Régebb időben antisemita képviselőket választott (Simonyi Ivánt, Nendtwich Gusztávot), most elevenben tiszta néppárti. Főként a zurányi kerületben áll erősen a néppárt, hol tavaly óriási veszteségek és erőszakosságok révén Pulszky Ágostnak, mint akkori államtitárnak, sikerült mandátumhoz jutnia Zichy Vladimír gróffal szemben. De azóta a lelkes Batthyány József gróf nagybirtokos, szolnokmegyei egykori főispán megalakította a megyei néppártot és a törvényhatósági bizottságból kibuktatta a liberális korifeusokat. Tavaly a megye központjában, Mosonyban volt népgyűlés, most közel a határszélen, Pandorfon gyűltek össze a választó-polgárok, hogy lobogtassák a néppárt zászlaját.

Ennek a gyűlésnek már előre nagy hire volt. A liberálisok elhíresztelték, hogy Bécsből Lueger alpolgármester vezetése alatt egy csomó

antisemita jön a gyűlésre. A hír sült hazugság volt, a „szócska“ azért bocsátották szájukra, hogy legyen némi indoklás a csendőrség kirendelését. A liberálisok minden áron botrányt szerettek volna előidézni, s e végből a gyűlésre elment a ügyve ideiglenes alispánja, Pogány György, volt főispáni titkár, ki mintaképp az erőszakos, kapzkodó embereknek. Bármennyire iparkodott is azonban, még sem érte el célját: nem volt más skandalum, mint a mit ő maga okozott erőszakos föllépésével.

A nép nyugodtan és méltóságosan viselte magát. Mután a vasárnap délben megérkező vezéreket: Zichy Nándor, Esterházy Miklós Móricz és Batthyány József grófokat lelkesen fogadta, több mint 2000-nyi számmal egybegyűlt a nagy vendéglő tágas udvarán. A pandorfiakon kívül sokan voltak Gáta, Nezeider, Kortvélyes, Védény, Nyulas, Zurány, Miklós-ujfal, Kőpöcsény, Moson-Szent-Péter községekből, szóval az egész zurányi választókerületből.

A gyűlést Batthyány gróf nyitotta meg, s indítványára a megyei néppárt tisztkarát újból egyhangulag megválasztották. — Ezután következtek a szónoklatok, melyeket az értelmes hallgatóság nagy figyelemmel és élénk tetszéssel kísért.

Dr. Kontur Béla jellemző vonásokkal mutatta be a kormánypartot, majd a képviselőház többi pártjait, végül ismertette a néppárt főbb program-pontjait.

Ifj. Zichy János gróf hatásosan fejtegette a polgári házasságról, az állami anyakönyvekről és a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvény káros hatását, s kimutatta, hogy a kormány nyíltan pártfogolja a vallástalanságot.

Rakovszky István élénk, szellemes beszédben szolt a néppárt ama programjáról, mely a nép anyagi helyzetének javítását célozza.

Az utolsó szónok Kusztrics György plébános volt, kinek beszéde alatt rendezte Pogány József alispán a botrányesimálási ki-

TÁRCA.

A mi dalaink.

— A „Fejermegyei Napló“ eredeti tárcája. —

Éjszaka, mikor a juhokat már beteretlék a karamba, a juhászbojtár hanyatt fekszik a subáján, fölnez a csillagok égre és gondolkodik. Templomi oszond van; a juhászbojtár tán a föld szivének dobogását is hallja; látja a hold kerek tenyéjében szent Dávidot hegedülni... ugy tetszik neki, mintha hallaná is a hegedű hangját... (Pásztoremberektől hallottam, hogy olykor, csendes tiszta éjszakákon úgy rémlik nekik, mintha valami halk muzsikázót hallanának messziről, messziről... Honnan jön az a halk oziterapengéshez hasonló zeneszó? Tán a tejtut apró, szemmel nem látható csillagai közül, a hol a Csaba vitéz leventéi léptetnek, dühörögnek, lefelé, egyszer, ha — a mit ne adjon az Isten — nagy veszedelemben lenne a magyar haza?)

A juhászbojtár nézi a sok csillagot; néz, eszmélikedik. Sok minnaenfélre gondol. A kis falura, a honnan, hej! be régen elszakadt; a gerendás kis szobára, a hol édesapja most bizonyosan a boglyakemenzo padkáján pipázgat, mialatt az édesanyja a rakoncátlan kis Pistike kiszakadt ruháját foltoztatja. Pistike meg a Tisza kutyával incselkedik... Aztán képezetben végigmegy a falun, egy fehérre meszelt háznál megáll s benéz az ablakon. Ott lakik az ő szépséges mátkája, a kit már tavaly Szent-György napkor elgyűrűzött magának s a kit feleségül is vesz, ha megsegíti az Urísten... Teli van a feje gondolattal, a szive ér-

zéssel... A mit gondol, amit érez, szeretné belekiáltani a csendes éjszakába: hadd tudják meg a csillagok, a ragyogó hold, a hallgató puszta, az egész világ! Mit csináljon, hogy rázza le magáról annak a sok érzésnek gondolatnak a terhét! Önkénytelenül a furulyájához nyúl, a szájához illeszti s a furulya kesergő hangjában megszólal egyszerű, becsületes szívének búsára, szomorúsága...

Messzire halitszik a csöndes éjszakában a furulyaszó; meghallja a osikósbojtár is, a ki nem messze onnan, félebrén ül a lován. Meghallja, próbálgatja; nem tudná-e ő is? Így száll szájáról a szája a nóta. Egyik pásztort megtanulja a másiktól. A melyik vasárnap bemegy a közeli faluba, vagy városba, a korosmában éléneklí a s többi legények s egy nap, két nap mulva az egész környéken éneklík.

Faluhelyen van is keletje a nótnak! Nyáron, aratás idején meg a módosabb gazdák leányai, fiai is kinn vannak a földéken s csak ugy dolgoznak, mint a többi, napszámért arató leányok, legények. Korán reggeltől késő estig végzik a nehéz munkát s az első gazda kényes leányának ép ugy barnára ég az arca, kicezerepesedik a keze, mint a dologhoz szokott szegény leányok. — De ki tudna reggeltől estig szótalanul dolgozni? Nem is esik ugy jól a munka. Beszélgetni meg nem igen lehet, mert gazd' uram sorra járja a munkásokat s ha észreveszi, hogy valamelyik többet beszélget, mint dolgozik, nem restelli a szót: „A kezéd járjon, héka, ne a nyelved!“

De a nótézat nem tiltja, inkább még biztatja őket. Elnek is az engedelemmel! Végig a kalásztenger, a csillagó kaszák fölött csattog a dal; régi is, új is; sok születik ott a nyári nap

égető hevében verejtékező dolgozó munkás-nép ajkán. Mintha csak a fölszálló párosítatól tanulnak.

Ha szeretik ilyenkor a szép nótat, még jobban megbecsülik télen. Téli időben nincs mezei munka; alszik a föld szemfedője alatt csendesen. A falusiak ilyenkor beszoznak a szobába, a jó meleg „búbos“ mellé. Gazd'uram csak el van valahogy; elpipázgat a padkán, olvasgatja a kalendariumot, néha bevetődik egy-egy szomszéd is, aztán megcsik néha egy-egy latodalom, névnap, vagy disznótör, így aztán eltelik az idő tavaszig, mikor megint belefoghat a szórakoztató munkába.

Az aszonyműnek is akad dolga mindég. Még meg is toldanak a napot egy-két órával, ha lehetne. De a lányok, meg a legények? A nép leánya nem tanul finom himzéseket, zenét, idegen nyelveket, mint az urí lányok. Mit csinálnak a hosszú téli estéken? A historiás könyvek részint csudás, részint hajmeresztő történeteit már kívülről tudja; s bizony-bizony a mi néptűnk leányai nem igen olvasgatnak még ma sem egyebet. Faluhelyen, némely vidéken különösen még most is divik a nóta. Könyörgő hát a lány az anyjának:

— Edes anyám, hadd menjek a foubó. A többi lányok is ott lesznek. Őrse néni is hívott a minap.

Az anyja ellenkezik egy kicsinyt, aztán rááll mégis s a lány boldogan ölti magára az ünneplő ruháját. Utközben beszél egy-két leány-pajtásához, mert egyedül félős lenne az ut.

A foubón vig az élet. Leányok, legények körülülík Őrse nénit, a ki csudalatos meséket tud mondani nagyfogu óriásokról és szép királykisasszonyokról. Mikor vége a mesének, nótáznak...

sérletet. Midőn a szónok a zsidóreczezióról kezdett beszélni, az elnök által rendreutasította amaz ürügy alatt, hogy „izgat a zsidók ellen.“ Kusztrios horvátul beszélt, a mely nyelvet Pogány nem is érti, tehát még ha a szónok tényleg izgató dolgokat is mondott volna, Pogány nem érthette meg. De Kusztrios igen mérsékeltlen nyilatkozott a zsidókról, s egész jogosan kiáltotta oda a falusi bírónak: „A ki azt mondja, hogy izgattam, az hazudik.“ Pogány erre rögtön előparancsolta a csendőröket, a nép azonban oly higgadtan viselte magát, hogy még oly vakmerő ember is, mint Pogány József, sem merészkedett tovább erőszakoskodni.

Batthyány gróf a népet figyelmeztette, hogy a hatóság iránt viselkedésük tisztellett, s felszólítására a gyülekezet a legnagyobb rendben szétszözlött.

A jelen volt megyebizottsági tagok az alispánt a legközelebbi közgyűlésen felelősségre fogják vonni rendezavaró magaviseletéért.

Köpenyegforgató képviselő.

Ámbár elvünk ellen van személyekkel foglalkozni, most mégis kénytelenek vagyunk kivételt tenni. Megyénk egyik országgyűlési képviselője, Lits Gyula ugyanis jónak látta beszámoló beszédjében, melyet vaáli választói előtt tartott, hazugságokat kenni a néppártra s nemtelenül meggyanúsítani pártunk vezérét, Zichy Nándor grófot.

Nehogy Lits urnak az a kifogása legyen, hogy diktatura alatt álló toll kritizálja az ő szereplését, kijelentjük, hogy nekünk egyéb öszeköttetésünk nincsen Zichy Nándor gróffal, mint hogy föltétlen hívei vagyunk politikai irányának. Egyedül igazságérzetünk ösztökél annak kimondására, hogy oly hazafit, ki az elnyomatás idején a hazáért fogságot szenvedett, mint Zichy Nándor gróf, Magyarország szabadsága ellen való tőrekvésével gyanusítani nem tisztességes eljárás. Ha névtelen zsidó hírkászok vetemednek

erre, tudjuk az indító okot és megvetéssel negláljuk. De egy országgyűlési képviselőnek, ki a megrágalmazással egy megyében lakik, vele ugyanegy törvényhatósági bizottságnak a tagja: ily fegyvert használni nem illik és nem szabad.

Elzomorító tünet, hogy tekintélyes állású emberek súlyednek ennyire. Az ő példájuk buzgó követőkre talál, s megérjük, hogy a választásoknál a botrányokat nem a kormánypart, hanem a Polónyi-Lits-féle ellenzékiek fogják inscenizálni.

Lits Gyula e legutóbbi szereplésével rátette a koronát eddigi működésére. Azok előtt, kik a politikai elvűtségre adnak valamit, már régebben lejárt magát, mert tudva van, hogy két év előtt erősen dikoziózott a vármegyeházban és a parlamentben az egyházpolitikai javaslatok ellen, két év múlva azonban közpenerget fordított és a törvényeket dicsođiti.

Miért ez a változás? Lits Gyula ur talán meggyőződött, hogy ezek a törvények üdvösek a népek, s hogy ő rosszul itélte meg azokat? Dehogy is. Lits-féle emberek meggyőződését az egyéni érdek dirigálja. A jeles képviselő rájött, hogy csak úgy számíthat a zsidók nyílt és a kormány titkos támogatására, ha köpenyegfordít és neki rugtat a néppártnak. A mandátum kedvéért vállalkozott e csunya feladatra. Hogy megtoldotta, Zichy Nándor gróf megrágalmazásával, ez az ő gentleman gondolkodására vet jellemző világot.

Számításában azonban csalódott. Mint bennünket megbizható helyekről értesítenek, kirohanása nagy visszataszítást szült, s a választók nagy zöme el van határozva kiadni neki az utat.

A vaáli „beszámoló“-ról egyébként a következő tudósítást adjuk:

V á l, június 20.

A helybeli kaszinó udvarán a múlt vasárnap mintegy 150 hallgató előtt Lits Gyula beszédet tartott.

Legelőször az elkeresztelésekről szól, melyek a katolikus papoknak a törvény ellen ta-

nusított engedelmessége folytán sok kallemetlenséget okoztak. Ezen állapotok megszüntetésére égető szükség volt a polgári anyakönyveket behozni, a mely intésményét szóló igen hasznosnak tartja. A polgári házasságot szintén nagyon üdvöskének mondja, ámbár ő a kötelező polgári házasság helyett a fakultatív formát óhajtott volna, mert ez felel meg leginkább a szabad vallásyagkorlatnak. Helyesli a törvény azon intézkedését, mely a házassági pöröket az egyházi fórumtól elveszi s a polgári törvényszékhez utalja. Egyedül az ellen van kifogása, hogy az anyakönyvvezetéssel járó költségeket nem mind az állam fedezi, hanem a községek vannak azokkal megterhelve. Szóló a zsidó reczeziót, mint a művelt állam követelményét, föltétlenül helyesli. A felekezetiültséget azonban ellenzi, sőt vesélyesnek, szükségtelennek és korainak tartja.

Ezen törvényeknek — ugymond — miután azok már szentesítve vannak, kell, hogy minden magyar honpolgár föltétlenül engedelmeskedjék. Ha az egyházpolitikai törvények idővel öszszerűtlenekek fognak bizonyulni, akkor tudni fogják ök — a képviselők — köteleességüket, s meg fogják változtatni.

De mostanában egy vesélyes új párt ütötte fel fejét, mely el akarja sebtében törlni eme szentesített törvényeket és mely a felekezeteket egymás ellen izgatja. Ez a párt a néppárt. Ennek a pártnak vezére Zichy Nándor, ki a magyar néppel soha sem érintkezett, ki soha sem küzdött Magyarország jólétéért, hanem az osztrákokkal paktált Magyarország szabadsága ellen.

A képviselő ezen rágalmait a jelenlevők kinos csendben hallgatták meg. De mikor Lits e szavakkal fordult hallgatóihoz:

— Tudják-e Önök, mi a néppárt programja? akkor a helybeli káplán közbe szolt:

— Tudjuk.

Ez a rövid közbevetés annyira felingerelte a szónokot, hogy egyenesen a káplánnak fordulva, kérdezte:

— Hát mondja meg fötisztelendő ur, az adó leszállítása benne van-e a néppárt programjában?

— Az adóreform egy lényeges pontja a néppárt programjának — hangzott a csattanós válasz.

— Hát az autonómiát a tarja-e a néppárt? — licizált tovább a honatya.

— Igen! hiszen a programunkban benne van.

Igy: a pusztán, munkaközben s a fonóban születik a magyar népdal. Azért olyan egyszerű, bensőséges és szívhez szóló, mert egyszerű, de igazán, mélyen érző szivekből fakad. Olyan egyszerű, igénytelen, mint a mezei virág, a melyet nem szoritának, kényszerítenek korlát mögé, rendezett kiméresikélt virággyakba, hogy úgy nőjön egy hüvelyknyivel se odább, egy ujnyival se magasabbra, mint a hogy a kertésze akarja. A mezei virágnak a jó Isten a kertésze. Ki állítja, hogy az üvegházban nevelt virágnak edesebb az illata, mint a kis mezei virágé? . . .

A magyar nép nem tanulta könyvből: hogyan kell csinálni a nótát. Hangnemről, kótáról, harmóniáról harangozni se hallott. Mégse vét a nótája a jó hangzás szabályai ellen: nem fölsértő, nincs benne diszonánzia. Kellemesen hat az idegen hallóérzékére is; a magyar népdalok különös báját, pattogó ritmusát, a szilaj kedvet, az édes-bus keesertséget, a magyar nóta lelkét: ha nem is érti meg, de megérzi az is, a kinek nem a Tisza-Duna partján ringatták a bölcsőjét. A magyar nóta diadalmasan járta meg a világot s a hol fölhangzott, ott csak rokonszenvet ébresztett irántunk.

Van egy fiatal asszony ismerősöm, a ki egyszer egy társaságban azt az állítást kockáztatta meg, hogy a magyar népdal nem szalonképes. Nem szalonképes pedig azért, mert a nép szerzi a szövegét is, a mely aztán olykor nagyon is népies — magyarul mondva: pórias. A társaság tagjai közül sokan csatlakoztak ehez a nézethez s erősen vitatták, hogy uri társaságban nem való magyar népdalt énekelni.

Milyen szomorúan nevétséges ez az állítás! Azokban a versekben, a melyeket a nép az

ő dalaihoz szövegtől csinál, igazi költészet nyilvánul meg. Szinarany költészet friss, üdítő forrása buzog a magyar népdalokban s csak sajálni tudom azokat, a kik a költészetnek ezt a tajtját póriasnak nevezik. Hisz legnagyobb költőink: Petőfi, Arany, Tompa, ebből a friss, üdítő forrásból merítettek és vajjon pórias-e azért a Petőfi, az Arany, a Tompa költészete. . .

Perse, póriasnak tartják azokat, a kikbe idegen nevelők a külföld iránt való szeretetet oltották be; a kiknek minden jó, a mi külföldről jó; csak az nem, a mi magyar. Fajdalom, nagyon sok uri leány van, a ki szivesen énekelgeti a német, francia, angol dalokat, de a magyar népdalt — azt póriasnak találja. Ő nem tehet róla; a „miss“, a „mademoiselle“ vagy a „Fräulein“ halomszámra hozatta neki a külföldi zeneszerzők műveit, de a magyar népdalról sohasem szözlött előtte. Hogy is szözlött volna; hisz nem ismeri maga sem!

Pedig, — mikor az a juhászlegény nagy egyedül-valóságában fölneáz a csillagokra s eszébe jut kicsiny faluja, a fehér kis ház, a hol a mártája lakik s az érzése nótába tör ki, a gondolatának meg így ad kifejezést:

Faluvégem egy kis ház,
Barna kis lány, mit csinálsz?

Nem szépen, igazán és költőien fejezi ki így a juhászlegény két verssorban mindazt, a mit gondol? Vagy mikor a katonának besorozott magyar fiu haza gondol s busan dalolja:

Mikor megyek hazafelé
Megnyílik az ég kékfele,
Sírnak a sűrű csillagok,
Hogy én is katona vagyok . . .

Nem, nem póriasak a magyar nép dalai, a magyar nép költészete. A legszebb, legmagas-

tosabb érzelmek csendőlinek meg a nép ajkán. A Rákóczy-korban, a szabadságharc alatt számtalan népdal támadt, a melyek tüzes, harcra csábító, majd bus, szomorúan vontatót melódiákkal hü kifejezői a kornak, a melyben születtek. E tekintetben még a történetírónak is becses anyagot szolgáltatnak, mert mindenkör a nép hangulatát tükrözve vissza, inkább hitelt érdemelve, mint némely régi krónikás följegyzései.

Voltak idők, mikor ezek a póriasnak nevezett dalok voltak egyedüli vizsgálató a nemzetnek . . . A függetlenségért, a szabadságért vívott harcokat rendezes az elnyomatás, a csüggedés szomorú korszaka követte. Ezekben a szomorú időkben, mikor a győzelmes ellenség lábbal tiport mindent, a mi magyar s a nemzetü önértet utolsó szikráját is el akarta fojtani a magyarban: ezek a dalok táplálták, élesztették a magyar szivekben a hazaszeretet szent tüzét. Egyet nem tilthattak el; a dalt s egy kenyérkereseti forrásra nem vethettek adót: a cigány hegedűjére.

A palotában, kunyhóban, a nemesi udvarházakban s a szegény zsellér ember portáján egyformán szözlalt meg a cigány hegedűje . . . A mi keserűség volt a magyar szivekben: mind elsirta, elpanaszolta a hegedű, a csimbalom . . . Elmondani nem lehetett; de eldölgözték . . .

A magyar népdal terjesztése és fontátása körül a cigányoknak eltagadhatatlan érdemeik vannak s ha magyar népdalról beszélünk, nem feledkezhetünk meg róluk. Mikor a hegedűsök, lantosok kora elmúlt, a magyar dalok örökségét a cigányok vették át fölük. Velük szözlalt zenei hajlamunkal fogva nem egy próbálkozott meg a népdalköltéssel, sőt a magyar

Est a választás be se várya, tovább folytatja az exament.

Akarja-e a néppárt a vámszövetség módosítását? Akarja-e a katonaság számának csökkentését? Akar-e Ausztriától független Magyarországot?

Beszédjét azzal fejezte be Lits Gyula, hogy bár utolsó megválasztásakor ünnepélyesen kijelentette, hogy több mandátumot nem vállal, mégis ezúttal hajlandó fellépni — csak azért, hogy a néppártot elbuktassa.

Városi és vidéki hírek.

— **Előfizetőink figyelmébe.** Mindazok lapját, a kik részben még a múlt évről, a folyó évről pedig teljesen hátralékban vannak előfizetéseikkal, a daczára ismételt külön-külön föl-szólításainknak nem tettek kötelezettségeiknek eleget, a jövő számmal beszüntetjük; de megjegyezzük, hogy követelésünket továbbra is fenn-tartjuk.

— **Személyi hírek.** Láner Győző honvéd tábornok a 81-ik gyalogdandár törzsisztai gyakorlatának vezényletére elutazott Vessprémbe.

— Dr. Faludi Miksa kereskedelmi akademiai igazgatóhoz, 25 éves tanári működésének évfordulója alkalmából, Wlassics miniszter elismerő levelet intézett.

— **Városi közgyűlés.** Székesfejérvár törvényhatósága június 25-én, csütörtökön délelőtt 9 órakor rendes közgyűlést tart. A tárgysorozatban ezek az ügyek szerepelnek: Városi tanács előterjesztése a korosmák, sörházak és pálinka-mérésekről szóló szabályrendelet tárgyában. A budai-ut s apóza-utczában leendő járdá készítése. A vöröskör-féle épület eladása. A szarka-utca rendezése. Városi tanács előterjesztése a már felvett 665,000 frtos kölcsön és a székesegyház helyreállítása tárgyában, továbbá Göbel János György igazgatónak a tanitástól való felmentése tárgyában. Mihajlo-vits Milán nádor-utczai lakos felebbezése az aszfalt járdá megtérítési költségeire vonatkozó-

zene fejlesztése körül is érdemeket szerzett magának. A Bihari „Hallgató magyar“-jai, „Primácziális magyar“-ja, kesergői, a magyar zene kínosai közé tartoznak s a cigány-szerzőnek országos hírt szereztek.

A Rákóczy-nótát is, a melyet kezdetben „Rákóczy-sirajma“ néven ismertek, Bihari János alakította át indulóvá az 1809-iki nemesi insurrectio alkalmával s a szerzője is, a hagyomány szerint, cigány volt: Barna Miska, a II. Rákóczy Ferencz udvari zenésze. Mások szerint ennek az unokája, Czinka Panna, a ki maga is, nő létere híres cigányhegedűs volt, szerzette a Rákóczi indulót. Bihari, Boka, Bunkó, Czinka Panna cigánylétükre sokat tettek a magyar zene fejlesztése körül s a maguk korában nagy hirre tettek szert. Czinka Pannát Csáky bibor-nok Amati-hegedűvel ajándékozta meg s ezt a hegedűt a cigányhegedűművésznő meghagyásából halálakor koporsójába tették.

Ok döntöttek meg legjobban azt az állítást, hogy a magyar népdal pörias, nem uri társaságba való. Bihari többször játszott az udvarnál s a híres cigányok zenekarukkal a fő-ur családot kivéve látott vendégei voltak.

Napjainkban már majd minden európai udvarnál fölcsendültek a magyar nép dalai. S a pusztá, a fonó dalai ott a tükörös, szőnyeges termekben sziveket hódítottak nekünk. . . . A boldogult Rudolf trónörökös Görény szent Imrén sokat műszikáltatott magának a híres kolozsvári cigányprimással, Pongráczossal; a walesi herozeg, ha Magyarországra jön, sohasem mulasztja el cigánymuzsikát hallgatni s ha a kedves nótáját húzzák, csakugy ragyog a szeme, mint akármelyik magyarunk.

Idegenek megértik s mi ne értünk meg? Olyanok a kinek nem itt rengették a bölcsőjét, szeretik — és mi ne szeretnők?

B. J.

lag, Kiadóhivatal jelentése a városi téglatelep eladása tárgyában. Városi tanács előterjesztése Simsolics Pál s neve 54 pft 27 kr és 14 pft 24 kr régi haszonbéri tartozások törlése tárgyában. A helybeli Sat.-Ferencz rendűek kérvénye a szokásos szénaalamizna kiadása tárgyában. Törvényczikkék kihirdetése. Polgármester előterjesztése az adonyzabolos székesfejérvári h. ó. vasut segélyezésére esedékessé váló 2-dik részlet tárgyában. Polgármester jelentése a május 12-én tartott ezredesek ünnepségei alkalmával segédkezésünkre volt vármegyei hatóság és katonai hatóságokhoz intézendő köszönő irat tárgyában.

— A Szent-Iván-napi vásár nem felelt meg a hozzá kötött várakozásoknak. — Ugy portékában, mint a szarvasmarhákban nem volt kellő behozatal, s a vásárlási kedv is pangott. Legnagyobb forgalom még a lóvásáron mutatkozott, hol 5000 ló közül 1443 kelt el. Uj marhalevelet 1155-öt állítottak ki. Különösebb incidens nem zavarta a két napos vásárt. Egy pákozdi lakos összesített ugyan a vásártéren, de a kórházban kiderült, hogy nem betegség, hanem a pálinka döntötte fel. — A zsebtolvajok megkísélték a működést és el is emeltek Adler Károly kereskedőtől 182 frtot, két gazdaembertől pedig 15—20 frtot, a rendőrség azonban elfogta őket.

— Két hónap. Ellenzéki zsurnalisztáknak csak akkor nyílik alkalma a vakációzásra, ha a bíróságok néhány hónapi fogházbüntetés szabnak ki rájuk. Lapunk felelős szerkesztője, Barabás Albert is így jutott abba a helyzetbe, hogy két hónapra távozik városunkból. Nyaralási helyül az igazságügyminiszter a váci állomásházat jelölte ki számára, honnét augusztus 25-én fog távozni. A névere szóló levelek egyenesen oda címzendők.

— **Leányok tornavizsgálja.** A helybeli polgári leányiskola növendékeinek kedden délután 4 órakor folyt le a tornavizsgálja. A növendékek egy csapatban vonultak az intézet helyiségéből a tüzoltó laktanya udvarára, kellemes látványt nyújtva csinos tornaruháikkal. Kiérve a tüzoltó laktanya udvarára megkezdődtek a különböző tornagyakorlatok s társasjátékok, melyeket szépszámu közönség nézett végig. A gyakorlatokat igen ügyesen és szabályosan csinálták, a mi tanítónőjük, Námessy Etel kisasszonynak a szakmába való jártasságát bizonyítja. A vizsgálat befejeztével Göbel János György igazgató két jutalomtárgyat osztott ki, az egyiket egy kézimunka-táskát a harmadik és negyedik osztály és egy labdát az első és második osztály növendékei közt. Az elsőt Grim Sarolta IV. osztályú növendék kapta meg a karikadobásban elért ügyességeért, a labdát pedig Kováts Ilona II. osztályú növendék nyerte el a legszöbben végzett labdadobásért.

— A székesfejérvári állami főreáliskolában a beírásokat a jövő 1896—97. tanévre július hó 1. 2. és 3. napjain délelőtt 8—10 óráig, majd folytatatosan szeptember hó 1. 2. és 3. napjain tartják meg.

— **Névváltoztatás.** Stooker Ede székesfejérvári lakos és Olga nevű leánya nevét, a belügyminiszter engedelmével: „Szegő“ re változtatta.

— **Ühlánusok emlékünnepe.** A városunkban állomásos 12-ik ühlánus ezred szerdán délelőtt kegyeletesen emlékezett meg ama bajtársairól, kik az 1859-iki és az 1866-iki hadjáratban estek. A székesegyházban gyász-istentisztelet volt, melyen az ezred legkésze misézett. Az istentiszteletre zenészek mellett vonultak ki az ühlánusok; egy szakasz a székesegyház előtt foglalt állást és mise alatt háromszor sortízet adott; a zenekar pedig ugyanannyiszor rázendítette a „Gott erhalte“-t. A székesegyház padosairól meglettek az összes fegyveremekhez tartozó tisztekkel, kik valamennyien diszben és rendjeleikkel földiszítve jelentek meg. Ott láttuk továbbá Fiát h

Miklós báró főispánt, Huszár Ágost alispánt, Havranek polgármestert, Seidl Lajos főkapitányt és számos uri hölgyet. Istentisztelet után az ühlánus kaszárnya udvarán gyülekezett az ezred tisztikara és legénysége. Jelen volt báró Kotze tábornok is. Az ezredhez Mikula vezérőrnagy tartott beszédet, megemlékezve a solferinói és custozai ütközetekről, melyekben az ezred részt vett. — A nagy napok részestültek jutalomban: Gustovic, Sándar és Papyler őrmesterek, továbbá Mert ezredtrombitás 50—50 franko. Laptak aranyban. Ezenkívül egy közlegény 5 ezüst forintot kapott. Az ünnepélyt tisztiebed fejezte be a kaszárnya tisztiebedje.

— **Nagy tüzvészről** értesít pádi leveleznők. A nevezett esztergom-megyei községben e hó 13-án egy gazdaember csúra lángborult és rövid idő alatt 35 ház égett le porig. A szerencsétlenséget még borzasztóbbá tette az, hogy három gyermek is a lángok áldozata lett. Nagy munkába került a templomot megmenteni az elpusztulástól. Szerencsére megjelentek a szomszédos falvak tűzoltói, s a tüzet lokalizálták. A házak biztosítva voltak, ellenben a behordott takarmány és eleség kárpótlás nélkül veszett el.

— **Hadmentesek figyelmébe.** Folyó 1896. évre a hadmentességi díj kivételével, a kivételi lajstrom a városi pénzügyi tanácsosi hivatalban június hó 25-ik napjától július hó 25-ik napjáig bezárólag közszemlőre kitéve lesz, hol az, az érdekeltek által, a hivatalos órák alatt megtekinthető. Esetleges felszólalások a városi közigazgatási bizottsághoz címzettek, a helybeli m. kir. pénzügyigazgatóságnál adandók be.

— **Éjjeli vonat.** A déli vasut helyes újítást hozott be; a nyári és őszi időny alatt egy vegyes vonatot indít Budapestről a késő éjjeli órákban. Az erre vonatkozó értesítés így hangzik: Folyó évi június hó 23-tól kezdve bezárólag október hó 25-ig minden vasár- és ünnepnapon egy vegyes vonat fog Budapestről Székesfejérvárra a következő menetrend szerint közlekedni: Budapestről indul 11 óra 30 perczkor este, Martonvásáron van 1 óra 6 perczkor, s a közbeeső állomásokon megállva; Székesfejérvárra érkezik 2 óra 45 perczkor.

— **Pályázat.** A székesfejérvári egyházmegyéhez tartozó Csepel községben róm. kath. iskola-tanító állásra pályázat van hirdetve, július 9-iki határnapig. A pályázatok Zetner Sebő ottani plébánoshoz intézendők.

— **Tüzoltók mulatsága.** A lovasberényi önkéntes tüzoltó-egylet által június hó 28-án gróf Cziráky Antal védnöksége mellett az angol-kerti „Góth épület“-nél ünnepélyt tart. Az ünnepély sorrendje: 1. Délután 3 órakor sorkozás az őrtanyán. 2. Kivonulás a „Góth épület“ hez. 3. Gyakorlat. 4. Versenyek, néptünnepély. 5. Táncczigalóm két helyen. Belspíthij: az ünnepélyre 20 fillér; a tánczigalómhoz a tiszt helyiségbe 1 korona; a legénység helyiségébe 40 fillér.

— **Furcsa állatorvos.** Tolna városában a napokban kiütött a sertésvész. De a lakosság nagyobb része, a helyett, hogy állítja megbetegedését a hatóságnál bejelentette volna, attól való félelmében, hogy a Szegezdről kihozandó állatorvos sokba kerül, így ismert, a Fadd községbeli kuruzsolóhoz fordult, ki jó pénzért el is vállalta a beteg állatok gyógyítását. A gyógyítást természetesen csakis éjjel lehetett foganatosítani, a mikor is a kuruzsoló szentelt szappannal a beteg sertés fületét megdörzsölgette, míg a háznépnek odabenn a szoba pallóján kellett térdelni s folyton imádkozni. Azután az állat testének több helyéről sertét vagdalt le és azt különféle imádságok közt elégette. Az elégetett szőr hamujával aztán a sertést bizonyos helyeken bedörzsölte és ezzel a gyógyítási procedúra be volt fejezve. Hanem egy kikötés méltán használt csak ez a gyógy mód: az egész gyógyítási idő alatt feleknék nem volt szabad a ház fölött átropálni. Ha tehát a sertések mégis elhullottak, mindig az volt rá a felelet, hogy ő nem tehet róla, bizonyosan fecske röpült át a házon. S minthogy az állatok legnagyobb része elhullott, ez a kifogás mindig igen jó szolgálatokat tett. Végül azonban egy atyafi, a kinek a jó ár daczára, melyet a kuruzsolónak fizetett, mégis már a hatodik fecske röpült át a házon, feljelentette a furcsa állatorvost.

— **A jegyzők kongresszusa.** A magyarországi községi- és körjegyzők augusztus 3-án, a kiáltási ünnepélyek osztrókában Perczel Dezso belügyminiszter védnöksége mellett tartják országos kongresszusukat, melynek prog-

reménye a következő: 1. Kunozse Imre, országos központi jegyző-egyleti elnök átvizsgálja a kongresszus védnökéhez. 2. A kongresszus megnyitása a védnök által. 3. Szegedi Albert, az országos központi jegyző-egylet első elnökének értekezése: „a községi jegyző a társadalomban” című kérdései. 4. Uzsákay Bálintnak, az országos központi jegyző-egyleti főjegyzőnek „A községi szervezet az állami közigazgatás keretében” című felolvasása. 5. A kongresszusi közgyűlés berekesztése a védnök és az elnök által.

— **Elfogott szülésznök.** Dunaszerdahely községből — írja levelezőnk — három év előtt Szolgyénbe költözött át Mészáros Janka szülésznök. Nem régiben az általa lakott házban több gyermek hullát találtak, mire a csendőrség megindította a nyomozást, s Mészáros Jankát Szolgyénben letartóztatva, elszállította Dunaszerdahelyre.

— **A pannonhalmi milleniumi emlék** alakja egy renaissance stylen tartott pathenon lesz. Tervezetét Beroczi műszaki tanácsos készítette, hitele pedig Varga József budapesti mérnökre van bízva. Az alapozási munkálatok e hó végével kezdődnek meg.

— **A kath. tanítók nagygyűlése** a kiváló érdeklődés folytán fényesen igérkezik. A mi az ünnepélynek fényét emeli, az a fogadalmi zászló felzárterése, melyet báró Hornig Károly vespémi püspök fog végezni. Kiváncsok is, hogy azon a maradvány emlékü ünnepélyen minél több tanító részt vegyen, mert ha szép és fényes volt is a júniusi bandériumi felvonulás, szép és fényes lesz a júliusi is, midőn a nemzet alapvető napézamosai vonulnak fel, a katolikus tanítók, kik kilencz századon át a kard- és kerék-hűségbe tanították és nevelték a nemzet ifju sarjait.

— **Új postahivatal.** A kereskedelmi miniszter Baracska község számára postahivatal felállítását engedélyezte.

— **Ügyvédi irodába** 3 hónapra foglalkozást keres gimnáziumot végzett fiatal ember, ki már 3 évig munkálkodott hasonló minőségben. Cím a kiadóhivatalban.

Törvénszék.

— **Ifju tolvajok ügyében** hozott a székesfehérvári kir. törvénszék a keddi végvárgyaláson ítéletet. Az egyik vádlott, a 15 éves Grünzweig Béla Martonvásáron az elmúlt évben, tehát 14 éves korában, az állomási jegyzéskönyvből előbb 1 frtot, később 25 frtot lopott ki, mely vétke miatt őt a törvénszék 15 napi elzárással sújtotta. A kir. ügyész és a vádlott megnyugodott az ítéletben, tehát az jogerőssé lett. — A másik vádlott Vinczai Róza 16 éves cselédleány szállásadójától Csóri Mihály helybeli tüzoltótól és nejétől 40 forint készpénzt és 30 frt ára ékszerszóló zálogjegyet lopott el. A törvénszék, tekintettel arra, hogy ez nála nem első eset, 1 évi fogságra ítélte. A kir. ügyész és a vádlott fellebbeztek.

— **Gondatlan kocsis.** Tóthi Pál vadli kocsis gondatlanságból gazdája istállóját a rosszul felakasztott lámpával felgyújtotta. A kedden megtartott végvárgyaláson azonban a törvénszék a gondatlanságból eredő tüzvész okozás vádját alól felmentette.

Irodalom és Művészet.

Pályázatok a Szent-István társulat részéről. A Szent-István társulat tudományos és irodalmi osztálya pályázatot hirdet a következő művekre: I. Neveléstudomány a műveltség közönség részére, mely egyetemi ifjak igényeit is kielégíti. — A mű legyen tudományos és kimerítő. A pályázó a jelen év november 1-éig nyújtsa be a mű tervezetét és tartalom jegyzékét, egy lélektani és egy szorosán vett neveléstani kidolgozott fejezettel együtt, megjegyezvén egyúttal, mily terjedeleme számítja művét. Az osztály a legjobb

tervezet és részlet szerzőjét megbizsa a mű megírásával, mely azután 1897. november 1-ig benyújtandó. Az elfogadott mű jutalmadja 100 drb. os. és kir. arany és azon felül nyomtatott ivenkint 30 frt. — **II. Neveléstanés tanítástani**, mint tankönyv aomi tanítóképző intézetek részére. A pályázó a jelen év november 1-ig jellegű levélke mellett nyújtsa be a mű tervezetét és tartalom jegyzékét, egy neveléstani és egy tanítástani kidolgozott fejezettel együtt, megjegyezvén egyúttal, mily terjedeleme számítja művét. A legjobbnak ítélt tervezet és kidolgozott részlet jutalma 25 drb. arany. A pályanyertes tervezet szerzője azután a teljes mű kidolgozásával megbizatik s azt 1897. november 1-ig benyújtani köteles. Az elfogadott mű az első kiadásánál ivenkint 20 frt írói díjban részesül; ha pedig a mű a tanhatósági jóváhagyást megkapja, akkor ezen díj ivenkint 30 frtra kiegszítetik. Minden további kiadásánál ivenkint 10 frt írói díjat kap a szerző, minek fejében a műtven esetleg szükségesé vált módosításokat megtenni köteles. A pályázatra szánt tervezeteket és részleteket idegen kézzel írva s jellegű levéllel ellátva kell benyújtani.

A kath. egyházi zeneközlöny 7. száma következő tartalommal jelent meg: **Egységes énekeskönyv.** — Dr. Simar Hubert paderborni püspök rendelete az orgonáról. — Gregorius Hymnus „Verbum supernum“ orgonakiérettel. — Gyémántok a régi magyar énekekből. — Irodalom. — Vegyesek. — Mellékletül a Szelepcsényi-féle énekgyűjteményből négy éneket közöl az Oltári Szentegérről. Az énekek oh-rálszerűen vannak harmonizálva s orgona kísérettel ellátva. — A hívek használatára külön is kaphatók; 100 példány 3 frt 50 kr. Megrendelhető a lap kiadóhivatalában Budapest, V. Lipóttér 9. sz.

Közgazdaság.

A jégverte szőlők kezelése.

A jégverés a szőlőket ugyazólván egész tenyészete alatt fenyegeti s azokban főként nyáron nagyon sokszor igen érzékeny károkat is okozhat. A károsodás mérvé mindig attól függ, hogy fejlettségének minő fokán éri a jég a szőlőt s miután a jégverés ellen a szőlőművelő óvintézkedésekhez nem folyamodhat, ha ezen érzékeny károsodás utól éri, csak arra van utalva, hogy a jégverés által szőlőjében okozott károkat legalább utólag akként iparkodják ellensúlyozni, miszerint a jégverésnek káros következményeitől szőlőjét a következő évekre megmenthesse.

A jégverés a szerint, a mint korábban, vagy későbbin következnek be, különböző fokú károkat okozhat a szőlőben. A jég tönkre teheti a szőlőnek fakadó rügyeit, fiatal hajtásait, levélzetét, virágzatát, összes termését, sőt nem egy esetben még hajtásait és ezzel együtt a a jövő év termését is.

Kisebb mérvű jégverést — főként akkor, ha a jégverés a szőlőnek csak levélzetét sérti meg — a szőlő még kihever; ha azonban a jégverés nagyobb mérvű s attól a hajtások is szenvednek, miután a jégverte vesszőn, ott a hol a jég annak kergét megveri, nemcsak a kéreg hal el, de az alatta lépő cambium működése is megszűnik, a jégverés már sokkal veszélyesebb s kártétele nemcsak az az évi termésre, hanem a szőlőnek több évi fejlődésére is kihat, azért a jégverés által sújtott szőlő birtokosának a károsodás megtörténte után, mindig higgadt megfontolás és figyelmes körültekintéssel kell magát arra nézve elhatározni, hogy a jégverés által bántalmazott szőlőjét miként kezelje? É tekintetben irányadókul a következők szolgálhatnak:

A jégverés a szőlőt az évrnek bármelyik időszakában érje is, minden esetre első és fő dolog arról győződni meg, hogy vajjon a kártétel csupán csak a lombozatra, vagy a lombozat és termésre, avagy még ezek mellett a vesszőre is kiterjed-e? Mert a jégverés utáni tovább kezelést e szerint kell tovább irányítani. Ha a jégverés csak a lombozatra magára vagy legfeljebb ezzel együtt a fűrtökre terjedt ki, vagy a lombozat lehető pótlásáról néhány honalj-hajtás meghagyása által s esetleg a megpaskolt fűrtök valamivel korábbi szüretelésével kell csak gondoskodni; de ha a jégverés nagyobb-mérvű, a kihajtásra is kiterjedhet volt; úgy a tőkét már olyan kezelésben kell részesíteni, a mely által azokon a jövő évi fát és termést biztosíthatjuk.

Ha a nagyobb mérvű jégverés korán éri a szőlőt, olyankor azon a fakadó rügyek vagy a már kifejlett hajtások rendezen tönkre mennek. Ilyenkör a szőlő ez évben már termést nem fog adni. Ilyen esetben mára, mint a jövő évi termőfa biztosítására nem is gondolhatunk, azért az ilyen jégverte szőlőt úgy metszük meg, hogy a megrongált hajtásokat kiindulási pontjuk alatt többen eltávolítjuk, mely eltávolítás után a töke test alsóbb részeitől még ez évben hajtásokat fogunk nyerni, a melyekből ha azoknak növekedését és beérését figyelmes visszacsokonzás és trágyaléveli locsolás által is előmozdítjuk, öszre olyan vesszőket nyerhetünk, melyekben a jövő évi termés már biztosított leendő.

Ha a jégverés valamivel későbbin — tehát akkor, a midőn már a fejlettebb lombozat a töke alsóbb részeit védi — következnek be, úgy nagyon sokszor könnyen megtörténhet, hogy az az évi hajtásoknak alsó pár szeme sértetlen marad. Ilyen tőkénél az az évi hajtásnak alsó sértetlen részét nem fogjuk egészen töben eltávolítani; — hanem az évi hajtásokat két szemes csapra metszük vissza. Ezen visszametszés által azok a csap szerepét veszik fel, még az évben kihajtanak s kellő gondozás mellett öszig annyira kifejlődnek, úgy beérnek, hogy azok a jövő esztendőben termővesszőkül használhatókká válnak.

Ha a jég által a fent leirt időpontokban megrongált hajtásait a tőkének metszetlenül hagynánk s annak fejlődését csak a természetre bízánk, úgy azok a jégverés után felette nagy számú honalj-hajtásokat hoznának, amely körülmény pedig igen kártékonyan hatna a töke további életére.

Nem egyszer megtörténik azonban, hogy a jég a fenti esetekben is nem egészen, hanem csak részben rongálja meg a tőkét, különösen gyakoriak az egy oldalról jövő jégverések, a melyek olykor, főként ha már a szőlőnek lombozata is elég tömött, annak egyik oldalát érintetlenül hagyják, azért jégkárok után a visszametszést csak alkalmazzuk azonnal, hanem a jégverés után 3—4 nap mulva, a mikor már a károsodás mérvé jobban megítélhető, figyelmes körültekintés után fogjunk ahhoz, mert úgy lehet, hogy egyes tőkéken fogunk több olyan ép hajtást találni, a melyeket meg-hagyhatunk, s azon még az évben termést, a jövő évre pedig termőfát nyerhetünk.

Megtörténhetik azon eset is, hogy a jég olyan későn jön, mikor már a szőlő hajtásai magasak és erős lombozatot fejleszettek, s így a jég csak a hajtásoknak fiatalabb növekedésben levő felső részét veri el. Ilyen esetben a hajtásokat csak részben, valamivel azon vonal

alatt — a meddig a hajtasokon a jégverés kártelete terjed — vágnak vissza; melyeknél astán üssig és hóaljhajtasok fejlődnek s azok üssig kellőleg be is érnek.

Ezen eljárás különösen az amerikai anyatelepeknél bir nagy fontossággal; itt a mint tudjuk fődolog a vessző nyeresé s e tekintetben az által, hogy ha a jégverés után a hajtasokat az ép részig vissza csonkászuk, azoknak feleő szemeiből még rendesen nyertünk olyan erős fejlődésű hóaljhajtasokat, a melyek ha növekedésük folyamán felfelé irányítás és szorgalmas kötözés által gyamolittatnak, üssig elegendő hosszú és kellőleg beérett vessző anyagot szolgáltatnak.

Ha a jégverés későbbben áll be, midőn már a hajtasok jóformán megfásodtak s a hajtasok alsó részét a sűrű lomboszat is jobban védi, olyankor a hajtasokban a jég — különösen azoknak alsó részén — már kárt nem igen tezen. Ilyen esetben tehát a jövő évi fának és termésnek alapja ninosen megtámadva, de nagy kárt tehet ilyenkor a jég a fűrtökben, mert azoknak boggyóiból cokat elroncsol; az ilyen szőlőknek a lesszűretelésével nem tanácsos soká késni, s nehogy a megrepedt boggyók rothadásnak induljanak, lehetőleg koránjeli azt szűretelni.

A jégverte vessző sem ojtás, sem semmi nemű más tovább szaporítási czélokra nem alkalmas, mert azon a jég által megvert helyeken olyan roncsolások keletkeznek, a melyeken mindenféle betegségeknek a csirái behatolhatnak s ha nem is mindjárt, de rövid pár év alatt a belőle keletkező tökéek pusztulását vonhatják maguk után.

* A kartellbe szorított petroleum. Amikor már egész bizonyosra vehettük, hogy egy gyár kapzsúsága folytán a petroleum-kartell végre egészen felbomlik s ennek a körülménynek a jétőv hatása a hanyatló petroleum-árakon már észlelhető volt, hoaszas tárgyalások után mégie megkötötték egy évre a kartellt. Maguk a petroleumgyárosok sem hiszik, hogy a kartellé ez éven túl is fenn tudják tartani és

hogy ez a kartell a petroleumipar egészleges fejlődésére nagyon hátrányos lesz. Sokkal jobb lett volna minden tekintetben a szabad konkurrencziát e téren 1—2 évig még veszteség mellett is érvényrejuttatni.

* Gazdasági tudósítás. Mint a szőlőgyéni levelezőnk jelenti: Eastergommege egyes vidékein az őzi vetések nagyon rosszul állnak. Ennek oka a nagy szárazság, mert april 15-ike óta jó eső nemcsak Szőlgyénben, hanem a megye egész felső részében sehol nem volt és így a szárazságban csak a gaz nő. A forró nap idő előtt érszti az amugy is elesigazott vetést. Így vékony aratásra van kilátás egész Eastergommegeben. Az árpa is gyarló apró és ritka; a kukorica szintén ritka, a takarmánynak valók pedig oly gyarlók, hogy még ilyen gyarló nem volt soha.

* A filloxeratörvény végrehajtása. A filloxeratörvény végrehajtásának előkészítése a befejezéshez közeledik. A földművelési minster megállapította a borvidékek sorrendjét, a melyben a kölcsönökben részcsdni fognak; dolgoznak erősen egy a ministeriumban, mint a kölcsönököt folyosító Agrár-bankban a részleteken ugy, hogy azok igénybevételére szolgáló utasítások legközelebb már köztudomásra hozatnak.

* Szállítható tégláegető kemence. A téglaneműek piaci árát igen jelentékenyen befolyásolja az égető kemence és az építési hely közösi nagy távolság, tehát rendkívüli vívmánynak tekinthető a Stein Mór és Mally Conrád budapesti lakosok által feltalált szállítható tégláegető kemence, mely vizen hajó alakban, vasuton kocsi alakban bárhova szállítható. A találmány két két hajó vagy kerekekre szerelt vasból készült kocsiszekrényből áll, melyek oldalfalai, fenekeli, fölepsi tűzállótéglával vannak turkolva. A vasfal és tűzálló falazat között asbestből, hamuból vagy hasonló hővezető anyagból álló szigetelő réteg van elhelyezve, miáltal a tégláegetőre alkalmas műtárgyat nyerünk. A két kemence között ezekkel párhuzamosan menő és derékszögben a partra vezető füstelvezető csatorna van, mely a parton álló szétvezető kéményvel van összekötötésben. A hajó, vagy kocsi kemence földszetén a szükséghez képest megfelelő számú fűtőlyukak és csigahajtásra berendezett berakó nyílások

vannak, mely utóbbiakon át a nyers anyag be, az égetett pedig kibrátározatik. Szabadatán működés ozélijából ezen gyári járművek közlekedési csövekkel vannak ellátva, melyeken keresztül a tűz egyik szekrényből a másikba és viszont vezethető át, ugy, hogy a tűz, ha az egyik szekrényben balról kezdjük meg az égetést, a hajó jobbra eső végéből a másik szekrény jobbra eső végén vezetettik be és ebben vissza ég balra eső szekrény bal végéig, hol a tűz ismét az első szekrény balra eső végébe vezetettik át és így tovább. A vizen levő tégláegetőnek a vasuton szállítandó felett az az előnye, hogy alöbbitnél a hőség az által, hogy a jármű a vizen van, nem oly nagy és e mellett a vizen való szállítás is olcsóbb.

KIADÓHIVATALI ÜZENETEK.

Dr. Etyek. Tévedni méltóztatik: ez évre még semmit sem tetszett fizetni. A lapot teljesen óhaja szerint tovább is küldjük, ama biztos reményben, hogy tudósításával és egyéb közleményeivel minél gyakrabban jövel bennünket keressék.

Főt. M. S. Battonya. Miután előfizetése még csak az év december 31-én jár le, szivekedjék velünk tudatni, vajjon a most beküldött 3 forintot kinek a részére könyveljük el?

PERL ARNOLD, Győr szab. kir. város törvényhatósági állatorvosának

JOCKEY FLUIDJA

minden gazdaságban nélkülözhetlen.

Biztosan ható szer a tulerítetett állatok izmainak folytonos jókarban tartására, valamint a kimerülés, fáradtság, izomoszú, vállbénóság, időszaki sántaság, a végtagok lobos bántalmái és merevsége esetiben. — Számos köszöndírat betekintésre áll.

Főraktár: SZENTMIHÁLYI GYULA gyógyszerárban Győrött.

Egy üveg ára 2 korona.

CS. KIR. SZAB. ADRIAI BIZTOSÍTÓ-TÁRSULAT

(Riunione Adriatica di Sicurtà) alakult 1838-ban.

V a g y o n - k i m u t a t á s .

Életbiztosító osztály. (A) Mér'ag-számlák 1895. december 31-én. — (B) Főmérleg. (Élelmi és szállítmányi biztosító osztály.)

VAGYON.		TESER.		VAGYON.		TESER.	
forint	kr.	forint	kr.	forint	kr.	forint	kr.
Ingatlanok Triest., Bécs., Budapest., de Milánóban (jegyzék szerint)	2819700	Külön nyeresémi-tartalék	125 500	Résvényesek váltó	2400000	Alapítke	125 500
Értékpapírok (jegyzék szerint)	14102710	Rendelkezőre álló tartalék	235 730	Készpénz Triestben és a képviselőseknek	122519 00	Nyereség-tartalékok	125 500
Jelzők kölcsönök (jegyzék szerint)	171888 90	Arfolyamindozási tartalék	210 11 30	Hitelintézk. takarékpénztárak és bankoknál elhelyezett tőkék	1617305 28	Értékcsere álló tartalék	200 000
Hasonlóvezető járatok és tőkék	18697 09	Díjartalékok	102298 50	Hitelintézk. takarékpénztárak és bankoknál elhelyezett tőkék	249800 00	Arfolyamindozási tartalék	14102710
Kötvénykötések	1430076 97	Díjazások	84220 00	Vezetékek Milánó, Triest, Venedigben jegyzék szerint	307 00	Tulajdonosi ok díjtartaléka	14102710
Követelések más biztosító társaságoknál	313258 10	Független károk tartaléka	249800 00	Érték papírok jegyzék szerint	3889 77	Tulajdonosi ok díjtartaléka	14102710
Követelések a képviselő-egyesüln a társaság központi vezetőségénél (folyó számla egyenlege)	439447 22	A biztosítottakat illető nyereséményrés (külön záru-zámla szerint)	2578 37	Változó és utalványok tar zámla	4460 39 30	Tulajdonosi ok díjtartaléka	14102710
Különféle adások	809738 60	Biztosító társaságok követelése	807 11 30	Kérelmek értékpapírokra	3143 30	A társasági biztosítók takaréka és elítelti pénzára	42280 17
Még nem törlesztett jutalékok és szervezési költségek	58914 87	Különféle hitelzők	7850 00	Kérelmek más biztosító társaságoknál	242261 10	Élet számla (f. számla egyenlő)	24000 00
				Követelések a vezérigénységnek	1190674 00	Biztosító társaságok követelése	62000 00
				Követelések a főnyereségeknek	83023 74	Különféle hitelzők	44000 00
				Követelések a főnyereségeknek	101 12	Még nem törlesztett jutalékok	58914 87
				Még nem törlesztett jutalékok és szervezési költségek	130567 43	Még nem törlesztett jutalékok és szervezési költségek	58914 87
				Letét	1 241 592 49		
					32 002 11 átutalás a jelen szárazmadsábol		
					1 273 594 00		
					428 006 17		
					16 001 05 gyarapítás a jelen szárazmadsábol		
					2812223 34		
					431 807 22		

Az igazgatóság: Glanstätteni Dr. Alber Ágost, Neumann Henrik, Ralli Pál, Reineit C. Salem K. Számvizsgálók: Afendül György, Pójal Alberti Emil, Parisi József. Főigazgató: Frigyesi Adolf, vezértitkár.

A magyarországi osztály-irodája Budapest, IV. kerület, vaci-utca 9., a társulat házában. Baró Podmanický Frigyes, intéző. Frigyesi M., titkár. Részletes zárszámadási jelentések és kimutatások az alanti fő-ügynökségnél kaphatók, a hol bármily felvilágosítások is a legnagyobb készséggel adatnak, és élet, tűz és szállítmánybiztosítások az „Adria biztosító társulat”, jégbiztosítások a „Déli jég és viszontbiztosító társaság” és baleset elleni biztosítások a „Nemzetközi baleset ellen biztosító részvénytársaság” számára a legelőnyösebb feltételek és legolcsóbb díjak mellett fogadtatnak el.

Főügynök: S. Kesieshérvárott: ifj. Kovács Pál.

Nyomatott Számmr Imrénél, Szekesfejérvárott.